

Innst. 232 S

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument 8:45 S (2014–2015)

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Geir Jørgen Bekkevold, Rigmor Andersen Eide og Hans Fredrik Grøvan om å styrke den norske reiselivsnæringen

Til Stortinget

Sammendrag

Forrige gang det ble lagt frem en helhetlig reiselivsmelding for Stortinget var i 1999. Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding som i sin fulle bredde presenterer mulighetene og utfordringene som norsk reiseliv står overfor nasjonalt og internasjonalt, og som legger grunnlaget for en aktiv reiselivspolitikkk.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Else-May Botten, Ingrid Heggø, Odd Omland og Knut Storberget, fra Høyre, Frank Bakke-Jensen, Ingunn Foss, Rangdi Krogstad og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Morten Ørsal Johansen, Øyvind Korsberg og Jørund Rytman, fra Kristelig Folkeparti, Line Henriette Hjemdal, fra Senterpartiet, lederen Geir Pollestad, og fra Venstre Pål Farstad, viser til Representantforslag 45 S (2014–2015) fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Geir Jørgen Bekkevold, Rigmor Andersen Eide og Hans Fredrik

Grøvan, og til brev fra Nærings- og fiskeridepartementet av 10. februar 2015 (vedlagt innstillingen).

Komiteen viser til at reiselivsnæringen er en av de raskest voksende næringene på verdensbasis. Reiselinivnæringen har et potensial til å bli en av de viktigste næringer for Norge i fremtiden. Norge er flere ganger blitt kåret som et av verdens beste reisemål, og allerede nå omsetter reiselivet i Norge for nesten 70 mrd. kroner og sysselsetter rundt 140 000 mennesker. Dette er et signal om at det er mye i reiselivet som fungerer bra. På grunn av økt kjøpekraft har antall reiser økt betraktelig de siste årene sammenlignet med tidligere, men konkurransen med utenlandske attraktive reisemål er stor. Dermed stilles det også enda høyere krav til nye og storslagne opplevelser. En sterkere reiselivsnæring styrker arbeidsmarkedet og lokal utvikling for både by- og distriktsområder, og bidrar til at flere land utvikler en sunn økonomi med flere forskjellige inntektskilder.

Komiteen mener at potensialet for å utvikle reiselivet i Norge er stort. Men det er også noen utfordringer, blant annet høyt kostnadsnivå og internasjonal konkurranse. For å svare på utfordringene må norske reiselivsbedrifter utvikle reiselivsprodukter i verdensklasse, produkter som tilbyr noe unikt, som osrer av kvalitet og som forsvarer det høye kostnadsnivået ved å feriere i Norge.

Komiteen viser til at det etter flere år med nedturer nå er større optimisme i reiselivsbransjen. Usikkerhet i arbeidsmarkedet, sterk kronekurs og høyt kostnadsnivå har bidratt til en nedgang i internasjonale turister til Norge. Men 2014 kan vise seg å være året hvor denne tendensen er i ferd med å snu. I løpet av det første halvåret har det vært en økning i antall utenlandske kommersielle gjestedøgn på fire prosent. Norske kommersielle gjestedøgn har økt med to prosent sammenlignet med samme periode i 2013.

Komiteen viser til at den største veksten i antall gjestedøgn var i de sju største byområdene. Stadig flere turister kombinerer besøk til velkjente turistattraksjoner i distriktene med overnattinger i de bynære områdene. Dette betyr at Norges reiselivssatsing bør innrettes etter denne utviklingen, slik at både distrikts- og bynært reiseliv styrkes. For å oppnå dette er det behov for en helhetlig og langsiktig planlegging, som har til hensikt å skape reiselivsprodukter i verdensklasse for å styrke næringen i alle ledd.

Komiteen viser til at forrige gang det ble lagt frem en helhetlig reiselivsmelding for Stortinget var i 1999. Forslagsstillerne mener det derfor er på høy tid med en reiselivsmelding som i full bredde kan presentere de utfordringene som næringen møter nasjonalt og internasjonalt, samt legge grunnlaget for en aktiv reiselivspolitik.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at det ble bevilget betydelige midler, 239 mill. kroner, til reiselivsarbeid i budsjettet for 2015. I tillegg er ikke-sektorspesifikke virkemidler, i Innovasjon Norge og andre deler av virkemiddelapparatet, tilgjengelige for reiselivsnæringens aktører. Disse medlemmer mener at det er riktigere og bedre med gode rammevilkår enn finansiell støtte. Regjeringens satsing på samferdsel og vekststimulerende endringer av skatte- og avgiftsnivåene gir økt konkurransekraft for hele det norske næringslivet. Den alminnelige skattesatsen er redusert til 27 prosent, arveavgiften er fjernet og formuesskatten er betydelig redusert. Reiselivsnæringen nyter minst like godt av dette som andre næringer. Dette viser at denne regjeringens satsing på reiselivet er betydelig, og – inkludert reiselivets nytte av de økte samferdselsinvesteringene – minst på høyde med forrige regjering.

Komiteen viser til brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/statsråden datert 10. februar 2015 hvor det fremgår at regjeringen vil fremme en melding til Stortinget om reiselivsnæringen. Det tas sikte på at meldingen kan behandles i Stortinget i vårsesjonen 2016.

Komiteen er glad for at regjeringen følger opp initiativet i dette representantforslaget og at det nå kommer en reiselivsmelding. Komiteen forventer at det, i tråd med representantforslagets intensjon, legges frem en melding som i sin fulle bredde presenterer mulighetene og utfordringene som norsk reiseliv står overfor nasjonalt og internasjonalt, og som legger grunnlaget for en aktiv reiselivspolitik.

Komiteen understreker viktigheten av at hele bredden av næringsaktører og bransjeorganisasjoner i størst mulig grad blir involvert i utarbeidelsen av meldingen. Dette er særlig viktig for å skape en

balanse i næringshensynene og bidrar til å sikre langsiktighet i en slik melding.

Komiteen mener det også er avgjørende at meldingen kommer med konkrete og ambisiøse forslag for å styrke den norske reiselivsnæringen.

Komiteen ser på reiselivsnæringen som en av de næringene som kan utvikle seg til å bli en viktig vekstnæring i en tid der det er et stadig økende behov for å finne alternative næringer som kan ta over rollen til oljenæringen som motor i norsk økonomi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at det i april 2012 ble lagt frem en nasjonal strategi for reiselivsnæringen, «Destinasjon Norge», som ble utarbeidet i nært samarbeid med næringen. I strategien ble det formulert tre vesentlige mål for arbeidet med reiselivsnæringen:

1. Økt verdiskaping og produktivitet i reiselivsnæringen.
2. Flere helårs arbeidsplasser og mer solide bedrifter, særlig i Distrikts-Norge.
3. Flere unike og kvalitativt gode opplevelser som tiltrekker seg flere gjester med høy betalingsvilje.

Disse målene er fortsatt aktuelle og bør også gjenspeiles i regjeringens reiselivsmelding.

Norge har unike forutsetninger for å ha gode reiselivsprodukter. Norsk natur er enestående og gir grunnlag for et rikt tilbud av opplevelser. Ved å bruke vår naturgitte konkurransefordel og levere unike opplevelser av høy kvalitet, vil norske reiselivsaktører kunne forsvare det prisnivået som skal til for å øke lønnsomheten i reiselivsnæringen. Disse medlemmer beklager derfor at regjeringen Solberg har nedprioritert satsingen på markedsføring av reiselivsnæringen, og viser til at det i regjeringens budsjettforslag ble foreslått å kutte 40 mill. kroner i markedsføringsmidler for reiselivet over Innovasjon Norges budsjett. Disse medlemmer registrerer at samarbeidspartiene i Stortinget ble enige om å kutte bevilgningen med 20 mill. kroner, noe som er uheldig.

Disse medlemmer viser også til det viktige arbeidet som regjeringen Stoltenberg startet opp knyttet til utfordringene med svært mange små reise-målsselskap rundt om i landet. Dette arbeidet ser dessverre ut til å ha stoppet opp under dagens regjering.

Disse medlemmer viser til at reiselivet er en viktig næring som kan være en stor bidragsyter til å skape nye arbeidsplasser over hele landet. Disse medlemmer er opptatt av mulighetene som finnes for økt verdiskaping og økt lønnsomhet i reiselivsnæringen. En kritisk faktor i så måte er kapitaltilgangen i reiselivet. Disse medlemmer vil derfor vise til

forslaget i regjeringen Stoltenberg II sin reiselivsstrategi «Destinasjon Norge» om opprettelsen av et eget såkornfond for reiselivet.

Disse medlemmer vil også fremheve at en bedre koordinering mellom samferdselsstrategi og reiseliv på alle nivåer er viktig for en mer samordnet reiselivspolitik, og bør derfor være en del av regjeringens arbeid med en reiselivsmelding.

Disse medlemmer vil videre vise til at det naturbaserte reiselivet er i vekst. Dette gir store muligheter innenfor de næringene som har sitt grunnlag i forvaltning av naturressurser. En reiselivsmelding bør derfor se på mulighetene for å legge bedre til rette for bruk av natur og kulturarven i reiselivssammenheng og bruke nasjonalparker og verdensarvområder i markedsføringen av norsk reiseliv.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding som i sin fulle bredde presenterer mulighetene og utfordringene som norsk reiseliv står overfor nasjonalt og internasjonalt, og som legger grunnlaget for en aktiv reiselivspolitik.»

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener at potensialet for å utvikle reiselivet i Norge er stort, og viser samtidig til at tiden er overmoden når det gjelder en nasjonal politisk diskusjon og stillingtagen til fremtidens norske reiselivsnæring. Forrige gang det ble lagt frem en helhetlig reiselivsmelding for Stortinget var i 1999. Derfor støtter disse medlemmer at det, nå 16 år etter, blir lagt frem en stortingsmelding for å styrke den norske reiselivsnæringen. Med det store potensialet for fremtidens norske reiseliv under en stigende global konkurranse om turismen, anerkjennes det at mye godt arbeid gjøres. Dette er det viktig å ta vare på når stortingsmeldingen skal utarbeides.

Disse medlemmer viser til at Norge som destinasjon flere ganger er blitt kåret til verdens beste reisemål, noe som bekrefter at reiseliv er en næring for fremtiden.

Reiseliv er blant våre største næringer og en av de viktigste for internasjonal merkevarebygging av Norge. Dette forplikter, ikke bare for næringen selv, men også for Norge. Skal reiselivet kunne utvikle seg, må næringen gis større forutsigbarhet. Disse medlemmer mener at det trengs en tydeligere profesjonalisering av næringen. Det må iverksettes tiltak innen både produktutvikling, destinasjonsutvikling og markedsføring. Destinasjonsselskapene har en viktig rolle når det gjelder å organisere og legge til rette for turistene og å drive turistinformasjon. Dette er fellesgoder som både turister og lokalbefolkning

nyter godt av. Disse medlemmer mener at dette i større grad bør finansieres over offentlige budsjetter. Disse medlemmer mener i tillegg at offentlige midler på en bedre måte og i høyere grad enn nå må forankres og virke regionalt i stedet for sentralt. Det har skjedd mange gode og bærekraftige endringer de siste årene. Det er bygd opp en samarbeidspaply med Innovasjon Norge på topp, og under der ligger landsdelsselskaper og destinasjonsselskapene. Her er det et godt samarbeid, en markedsføringsstruktur som blir ivaretatt gjennom www.visitnorway.com og en spleis på økonomi som gjør at verdien fra hvert enkelt selskap blir mangedoblet. Her er det rom for de små- og mellomstore bedriftene med sitt særpreg som er så viktig for å skape synlighet, sammen med de store motorene som sikrer volum. Dette er det viktig å bygge videre på. Men det er fremdeles forbedringspotensialer og utfordringer. Disse selskapene bruker i dag for mye tid og ressurser på å samle inn penger og søke på tilskuddsordninger til prosjekter i stedet for å bruke tid og ressurser på å tiltrekke nye kunder både nasjonalt og internasjonalt samt å forbedre eksisterende og utvikle nye produkter. Det er behov for at man i samarbeidet mellom den offentlige sektor og reiselivsnæringen i høyere grad enn i dag spiller hverandre gode. Forstått på den måten, at det er behov for i høyere grad å legge til rette for en mer langsiktig finansieringsstruktur hvor flere aktører arbeider sammen samt at det tas en gjennomgang av overbyråkratiseringen innenfor offentlige støtteordninger. I tilgangen til offentlige midler til prosjekter bør det også tas en gjennomgang på søknadsstrukturene slik at det gis støtte til prosjekter ut fra effekt av prosjektet fremfor kriterier for prosjektet.

Disse medlemmer mener at det fremdeles er forbedringspotensial for, gjennom de offentlige virkemidler, å styrke den norske reiselivsnæringen. Det er store forventninger fra reiselivet knyttet til en slik melding, og den bør derfor inneholde tiltak som forplikter. Disse medlemmer mener at en slik stortingsmelding om reiseliv burde kartlegge muligheter for og diskuterer løsningsforslag for

- å styrke Innovasjon Norges utenlandskontor innen internasjonal markedsføring.
- å skape et tydeligere samarbeid mellom destinasjonsselskap, landsdelsselskap og Innovasjon Norge nasjonalt på produkt og destinasjonsutvikling.
- å støtte opp om en infrastruktur som styrker tilgjengeligheten til våre største attraksjoner og aktiviteter, også ved bruk av kollektivtransport og CO₂-nøytral biltransport.

- å sørge for at reiselivet blir tatt med som høringspart i nasjonale utbyggingssaker der grunnlaget for reiselivet kan være truet.
- å se på muligheten for å innføre momsreduksjon på ulike reiselivsprodukter for å styrke konkurransekraften i forhold til det globale reiselivsmarked.
- å øke innsatsen på forskning tilknyttet reiseliv.

Disse medlemmer viser til «Verdiskapningsanalysen av reiselivsnæringen i Norge – utvikling og fremtidspotensial», laget av Menon Business Economics for Nærings- og fiskeridepartementet (januar 2014). Rapporten beskriver blant annet Norge som et høykostland, der en tidvis sterk krone er med på å øke turistens utgifter. Naturen, vår fremste merkevare, er med sin sesongtilgjengelighet sårbar fordi den ofte gir stor kontrast på sommerseong og skuldersesongene i antall gjester, og er sårbar om værforholdene er negative. De færreste reiser til Norge for å få sol og fint vær, de kommer for å få naturnære opplevelser gjerne knyttet til egen deltakelse. Norges største fortrinn er uberørt natur, vår rike historie, fyrtårn som de norske fjordene, det magiske nordlyset m.m. Sterke historiske røtter bl.a. tilbake til vikingtiden, i kombinasjon med god infrastruktur og moderne europeiske byer, er viktige konkurransefortrinn for Norge. Utfordringen er å gjøre budskapet kjent, at det er god nok kvalitet på produktet og å skape lønnsomhet og forutsigbarhet for dem som vil satse på reiselivsnæringen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre mener at det bør satses mer på å integrere den grønne omstilling vi nå ser i Norge og turistnæringen. Flertallet viser til at dette kan lykkes med det rette offentlige-private samarbeidet hvor produktutvikling, markedsføring og mottaksapparat ivaretas for å tiltrekke både innenlandske og utenlandske turister. Flertallet viser til prosjektet Tingvoll Økopark som har et stort potensial innen opplevelsesattraksjoner og kunnskapsformidling. Tingvoll Økopark er derfor et godt eksempel på å integrere og sammentenke landbruks- og forskningssektorene med reiselivssektoren. Flertallet viser til at det ikke finnes tilsvarende kunnskaps- og opplevelsessenter med lignende profil som Tingvoll Økopark i Norge. Flertallet viser derfor til at slike offentlige-private samarbeid bør bli forbildet for hvordan det offentlige og private næringsliv kan samarbeide for å skape nye opplevelsesarenaer for både innenlandske turister og for utenlandske

turister som drar til Norge for å få en ekte opplevelse av natur og grønn kunnskap.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre viser også til verdiskapningsanalysen som riktignok viser at transportbransjen er den sektor som har bidratt med den største verdiskapning i reiselivsnæringen i Norge mellom 2001–2013. I analysen beskrives de tre hovedfaktorer som bestemmer den norske reiselivsnærings internasjonale konkurranseposisjon overfor reisemål i andre land. En av disse hovedfaktorene er «tilgjengeligheten», det vil si den fysiske infrastrukturen og transportmulighetene. Vi vet at fly-infrastrukturen fungerer godt for turister som vil reise innenriks, og vi vet at både flybransjen og bilbransjen er i gang med en kontinuerlig utvikling for at det skal bli mulig å reise grønnere. Samtidig vet vi ut fra turistkontorenes egen erfaring at det mangler en bedre tilrettelegging for utenlandske turister for bedre og rimeligere mulighet for selv å transportere seg rundt. Utfordringen er derfor at bilutleiebransjen ofte ikke kan leverer prisattraktive produkter til utenlandske turister. Derfor mener disse medlemmer at det må være en politisk ambisjon å sørge for å legge til rette for at «fly and drive»-pakkeløsninger blir bedre tilgjengelige for utenlandske turister. Heri ligger også en unik mulighet for både å fremme og legge til rette for grønn og CO₂-nøytral transport. Slike tiltak vil også kunne styrke muligheten for å bruke elbil i de mindre urbane områder. For å skape best mulig «tilgjengelighet» til ulike turistdestinasjoner i hele landet mener disse medlemmer også at det i en ny stortingsmelding bør kartlegges hvordan hele veinettet kan bli bedre knyttet sammen og tenkt som en lang turistrute som leder forbi de største, mest spennende og naturrike opplevelsessteder i Norge. Disse medlemmer viser til Irland og Danmark som med stor suksess har lagt slike turistruter til rette. I Irland knytter «Wild Atlantic Way», Irlands vestkyst, sammen sine 2 500 km, 160 turistattraksjoner og 26 øyer. Og i Danmark knytter Margueritruen mer enn 200 av Danmarks største turistattraksjoner sammen i en turistrute som i snart to tiår har vært svært populært for utenlandske turister. I Norge er det mange slike ruter spredt ut på de ulike fylker, men en slik helhetlig rute for hele landet, og kysten især, eksisterer ikke i Norge.

Disse medlemmer mener at det er et stort potensial for å utvikle den norske reiselivsnæringen gjennom en aktiv reiselivspolitik. Det er derfor viktig at en ny stortingsmelding gir konkrete og ambisiøse forslag til hva en sterk og slagkraftig reiselivsorganisering bør ha som grunnlag for å utvikle seg.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding som i sin fulle bredde presenterer mulighetene og utfordringene som norsk reiseliv står overfor nasjonalt og internasjonalt, og som legger grunnlaget for en aktiv reiselivspolitik.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å fatte følgende

vedtak:

Dokument 8:45 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Line Henriette Hjemdal, Geir Jørgen Bekkevold, Rigmor Andersen Eide og Hans Fredrik Grøvan om å styrke den norske reiselivsnæringen – vedlegges protokollen.

Oslo, i næringskomiteen, den 14. april 2015

Geir Pollestad

leder

Pål Farstad

ordfører

Vedlegg**Brev fra Nærings- og fiskeridepartementet v/statsråden til næringskomiteen,
datert 10. februar 2015****Dokument 8:45 (2014-2015) Representantforslag
om styrking av den norske reiselivsnæringen**

Jeg viser til brev av 29. januar 2015.

Jeg arbeider med å utvikle ny reiselivspolitikkk som kan styrke næringens konkurransekraft, slik at norsk reiselivsnæring kan bidra enda mer positivt til norsk verdiskaping og bli en næring for fremtiden.

Som en del av arbeidet har Nærings- og fiskeridepartementet blant annet fått utarbeidet en verdiskapingsanalyse av reiselivsnæringen i Norge. Rapporten ble overlevert til meg 28. januar 2015. Analysen

er utarbeidet av Menon Business Economics, i samarbeid med Høgskolen i Buskerud og Vestfold. I desember 2014 mottok jeg en rapport fra Damvad om restaurant- og utelivbransjen. Jeg vil i tiden fremover ha en nær dialog med næringen om utfordringer og muligheter.

Regjeringen vil fremme en melding til Stortinget om reiselivsnæringen. Jeg tar sikte på å legge frem meldingen om et års tid, slik at den kan bli behandlet i Stortinget i vårsesjonen 2016.

